

te ihu, kua komekome kē te waha i te āhua o ētahi. Aua atu, me ū tonu mātou ki tēnei mahi i whakaritea hei pīkau mā te Taura Whiri. Ko ngā kupu ka hinga, hei aha noa rā, engari ko ngā kupu ka tū tonu mai, anā ia!

Pērā anō ēnei i raro nei. Kāore i a mātou te tikanga inā tū tonu, inā porowhā rānei. Heoi anō he whakaaro mei kore noa e pīrangitia mai e te ao kōrero Māori.

Kia mōhio noa mai koutou i whai tonu mātou i te takenga mai o te ingoa Pākehā. I ngā rā o mua ko te Mane te rā whakanui i te marama. Nā runga i tēnei āhua ka whakaarahia ake tētahi o ngā kupu tahito mō te marama, arā ko te **māhina**. Ka tāpirihia tēnei ki te kupu 'rā', ka whakataka mai ai ko te **mā** o te māhina kia poto ake ai, kia noho kē mai ko te **Rāhina** hei ingoa hou mō te Mane.

Ko te Tūrei te rā whakanui i te aorangi o Mars. Ko tō mātou ingoa mō Mars, he mea whai tonu i te pūtaka o taua ingoa, arā he atua nō te pakanga. Nā tēnei ka noho ko Tūmatauenga hei ingoa mō tērā aorangi pūwhero nei te āhua. I rite tonu te āhua o te mahi mō ētahi atu. Heoi anō, kāore i whāwhātia te Rāhoroi me te Rātapu, inā hoki he ingoa whai tikanga kē ēnei, ehara i te kupu whakawhiti noa iho pēnei i te "Wenerei", i te Paraire.

⌚ **Rāhina** (māhina = he kupu tahito mō te marama)

Mane - te rā whakanui i te marama

⌚ **Rātū** *Tūrei* - te rā whakanui i a Tūmatauenga (Mars)

⌚ **Rāapa** *Wenerei* - te rā whakanui i a Apārangi (Mercury)

⌚ **Rāpare** *Tāite* - te rā whakanui i a Pareārau (Jupiter)

⌚ **Rāmere** *Paraire* - te rā whakanui i a Meremere (Venus)

porowhā - hinga

MIRIMIRI MAI, MIRIMIRI ATU

E whakapono ana te Taura Whiri kua eke tēnei ki te wā me aro mai te hunga hokohoko ki te reo Māori, kua mō te reo Māori te take, engari mō ō rātou pūkoro kē te kaupapa. Nō hea mai tāku? Nō roto mai i ngā mātauranga tauhokohoko o te wā, kei reira e mea ana e whaihua ake ai ngā mahi hokohoko, me whakahāngai te kaihoko i āna whakatairangatanga taonga ki tētahi *momo* tangata. Mā te whakawhāiti i te ngahunga atu o ana kupu ki tētahi rōpū, ka kaha ake te aro atu a taua rōpū ki tāna e hoko ana.

Ko ngā kaimanako i te taiao tētahi kāhui pēnei, ko te hunga taiohi anō tētahi, ā, e mea ana mātou ko te hunga kōrero Māori anō tētahi. Inā kei te āhua 200,000 nei te tokomaha o ngā tāngata e kōrero ana, e ako ana rānei i te reo Māori. Ka mutu, ia tau kei te piki haere tēnei nui, ā, arā anō te hunga kāore i te hiahia ki te reo Māori hei reo kōrero mō rātou anō, engari kei te tautoko tonu i te kaupapa.

Me kī, mehemea e rima ngā momo hopi kaka e taea ana te hoko, he rite katoa te nui, te utu, te pai, engari ko tētahi i whakatairangatia, i kākahutia rānei ki te kupu Māori (me te reo Pākehā anō hei pānui mā te hunga kōrero Pākehā anake), koinā te momo hopi ka hokona e te hunga e ngākau nui ana ki te reo Māori. Heoi anō e tutuki ai tēnei maruāpō, me tino hoko rawa e tātou tērā momo hopi, kua ko te mea ātaahua ake nei te pouaka. Ki te kore e ū, e kore tēnei taniwha e whai niho.

Pērā anō ngā ratonga tūmatanui. Mena i kaha ake tā rātou whakatairanga i ā rātou mahi ki te reo Māori, ka kaha ake anō hoki tō tātou minamina ki te tautoko i a rātou, tē haere kē ai ki te wāhi reo Pākehā anake.

Mea ka akiakitia ngā pou hokohoko o te motu, ahakoa hoko rawa, hoko āwhina rānei, kia reo Māori katoa ā rātou mahi katoa inamata nei, me te maunga nei te āhua o te mahi, e kore pea e paku arohia mai